

[HOME](#) | [RICHTLIJNEN](#) | [KENNIS](#) | [AANPAK](#) | [RESTAURATIELADDER](#) | [REGELGEVING](#) | [SUBSIDIES](#) | [GROENE MONUMENTEN](#)

Erfgoed en bosbeheer

Bossen herbergen een breed scala aan erfgoedwaarden. Denk bijvoorbeeld aan hakhoutrelicten, wildwallen, grenspalen, leemkuilen, lanen, sprengen, rabatten, karrensporen, landweren, grafheuvels en raatakkers. Bossen herbergen ook patronen die samenhangen met de ontstaansgeschiedenis van het landschap, zoals verkavelingspatronen, historische wegnetten, bewoningsplekken, ontwateringstelsels en historische tuin- en parkontwerpen.

In tegenstelling tot veel andere landgebruiksvormen, zoals landbouwpercelen en de bebouwde omgeving, is de ondergrond in bossen vaak minder verstoord. Hierdoor is er relatief veel ondergronds erfgoed bewaard gebleven. Bijna een derde van de zichtbare archeologische rijksmonumenten liggen in bos- en natuurgebieden, terwijl dit slechts 15% van het landoppervlak beslaat. Maar bossen zijn ook bijzonder rijk aan niet-archeologische monumenten en herbergen talloze, deels onontdekte, onbekende of nog niet gewaardeerde erfgoedwaarden, variërend van enkele decennia tot duizenden jaren oud. Dit geeft bosbeheerders een grote verantwoordelijkheid. Vanuit wet- en regelgeving en certificeringssystemen voor duurzaam bosbeheer (FSC en PEFC) is er ook toenemende aandacht voor erfgoed in bossen. Terreinbeheerders worden steeds meer gevraagd én uitgedaagd om hier in hun beheer rekening mee te houden. Daarnaast biedt de aanwezigheid van erfgoed ook kansen in het beheer, onder meer voor de versterking van recreatie en natuurwaarden in een gebied.

Stichting Probos heeft in opdracht van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed de [handleiding Erfgoed in het bosbeheer](#) samengesteld. Deze handleiding die eind 2019 is verschenen, biedt beheerders handvatten en inspiratie om proactief om te gaan met erfgoed in bossen. Het integreren van erfgoed in het bosbeheer bestaat uit meerdere stappen. Het in kaart brengen en waarderen van erfgoed is daarbij een eerste cruciale stap. Voordat een bosbeheerder of terreineigenaar keuzes kan maken in beheer en inrichting van een gebied, zal hij eerst het aanwezige erfgoed moet kennen en waarderen. Dit vergt weliswaar een serieuze (tijds)investering, maar levert in vrijwel alle gevallen nieuwe kennis en inzichten op over een bosgebied, variërend van nog onontdekte historische relicten van duizenden jaren oud tot leuke wetenswaardigheden over het vroegere (bos)beheer. In de regel leidt kennis over erfgoed altijd tot enthousiasme en inspiratie bij zowel de bosbeheerders zelf als bij de bosbezoekers.

Links: Grafheuvels in het Elsterbos - foto Martijn Boosten (Probos). Rechts: Boswal - foto Mark van Benthem (Probos)

De beheerder heeft een verantwoordelijkheid om zorgvuldig om te gaan met het aanwezige erfgoed en dit te behouden voor toekomstige generaties. Dit betekent echter niet dat bossen een soort openluchtmuseum moeten worden waar geen andere activiteiten zoals houttoegst of intensieve recreatie meer kunnen plaatsvinden. De uitdaging is om een goede balans te vinden tussen erfgoedwaarden, natuurwaarden, houtproductie, recreatie en andere bosfuncties (CO₂-vastlegging, waterzuivering etc.). Op basis van een goede waardering van de aanwezige erfgoedwaarden en een langetermijnvisie kan een beheerder keuzes maken welk erfgoed actief behouden wordt en hoe erfgoed gecombineerd kan worden met andere bosfuncties. Het accentueren, restaureren of zelfs reconstrueren van erfgoed in bossen is niet alleen van belang voor het

behoud, maar met name voor het versterken van de beleving van erfgoed en het verhaal achter dit erfgoed. De voorbeelden in de handleiding laten zien dat er de laatste jaren steeds meer bosgebieden zijn waar erfgoed een prominente plek heeft gekregen in het beheer en dat dit een inspiratie kan zijn voor andere gebieden. De uitdaging is om in de komende jaren ook in de rest van het Nederlandse bos erfgoed volwaardig te integreren in het beheer!

Auteur: Martijn Boosten (martijn.boosten@probos.nl) is werkzaam als senior adviseur bij Stichting Probos en is lid van de Vakgroep Groen Erfgoed.

V A K G R O E P G R O E N E R F G O E D

Over ERM
Groen netwerk
Links

Kantooradres:
Burgemeester van Reenensingel 101,
2803 PA Gouda
Tel: 085-4862480
E-mail: secretariaat@stichtingERM.nl
Internet: www.stichtingERM.nl

Correspondentieadres:
Postbus 420
2800 AK Gouda
Secretariaat:
Monique Kielliger